ROK VIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 MARCA 1933 ROKU

№ 6

PREFERENCJE DLA KRAJOWYCH SUROWCÓW POCHODZENIA ROLNICZEGO

Z polecenia Komitetu Ekonomicznego Ministrów, Min. Rolnictwa zajęło się ponownie zbadaniem sprawy preferencji dla krajowych surowców pochodzenia rolniczego. Odbyta przed kilku tygodniami narada plenarna pod przewodnictwem p. Vice-Ministra Karwackiego wyłoniła parę podkomisyj specjalnych, zajmujących się badaniem spraw surowców roślinnych i zwierzęcych. Ponadto, zorganizowana została podkomisja tłuszczowa, która obradowała w dniach 7 i 8 marca r. b. w składzie delegatów Ministerstw, oraz po 6-ciu przedstawicieli ze strony przemysłu i rolnictwa.

Podkomisja zajęła się sprawami: ustalenia kontyngentów przywozowych na nasiona oleiste oraz tłuszcze i oleje, objęte zakazami przywozu; specjalnych opłat (banderoli, akcyzy) na margarynę i sztuczne tłuszcze jadalne; zapotrzebowania i produkcji krajowej łoju; innych zarządzeń, mających na celu zwiększenie spożycia tłuszczowych surowców krajowych.

Przemysł występował na zebraniach solidarnie, wypowiadając uzgodnione zawczasu opinje przez usta jednego ze swych przedstawicieli. Tej też okoliczności zawdzięczać należy, że posiedzenia na terenie Min. Rolnictwa nie trwały nazbyt długo i doprowadziły dość szybko do uzgodnienia generalnych stanowisk. Przedstawiciele przemysłu od samego początku stanęli na stanowisku, że sprawa tłuszczowa była już dokładnie oświetlona i przedyskutowana na wspólnych rolniczo-przemysłowych naradach, które odbywały się od końca r. 1931 do połowy r. 1932. Wówczas już twierdziliśmy, że przemysł skłonny jest jaknajdalej poprzeć wszelkie żądania rolnictwa, które zmierzają do zapewnienia preferencji surowcom pochodzenia krajowego. Oczywiście pod warunkiem, że rolnictwo lojalnie oceni faktyczne zapotrzebowanie surowców ze strony przemysłu tłuszczowego i nie będzie czyniło żadnych przeszkód przy imporcie niezbędnych ilości nasion lub olejów. W szczególności dotyczy to surowca tłuszczowego nieprodukowanego w kraju, więc nasion pochodzenia egzotycznego.

Dopiero po uwzględnieniu tej tezy generalnej — można przystąpić do szczegółowego omówienia zapotrzebowania przemysłu tłuszczowego, i na tej podstawie — ustalić kontyngenty przywozowe na najbliższy rok gospodarczy. Zadania powyższego podjęła się specjalna podkomisja, składająca się z przedstawicieli Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, Związku Przemysłu Chemicznego, oraz Związku Organizacyj i Izb Rolniczych; obrady podkomisji mają się odbywać dn. 21 i 22 marca r. b. Oczywiście, z pod obrad Komisji wyłączone zostały sprawy kontyngentu na przywóz tych nasion oleistych, z których produkowane są stałe tłuszcze roślinne: przywóz taki nie powinien być reglamentowany i nie może nasuwać żadnych trudności. W toku dyskusji sformułowany został ponadto pogląd o konieczności obniżenia opłat manipulacyjnych i innych, związanych z uzyskiwaniem zezwoleń na przywóz surowca tłuszczowego.

Obszerna dyskusja rozwinęła się dokoła proponowanego przez rolnictwo wprowadzenia opłaty akcyzowej lub banderolowej od margaryny. Wysokość tej opłaty — w rozumieniu rolnictwa — miałaby wynosić ok. 40 groszy od 1 kg. Wniosek rolniczy spotkał się z kategorycznym protestem ze strony sfer przemysłowych, które zwróciły uwagę, że w krajach, gdzie opłatę taką wprowadzono, dotyczy ona nietylko sztucznych, lecz również naturalnych stałych tłuszczów jadalnych. Co więcej, opłata od masła jest nawet znacznie wyższa, niż opłata od margaryny. Tak np. Holandja wprowadziła wprawdzie omawiane obciążenie posiadające skalę ruchomą, lecz regułą jest równoczesne opodatkowanie wszystkich tłuszczów jadalnych, wynoszące w chwili obecnej: 85 cent. hol. od 1 kg masła, 45 cent. hol. od 1 kg tłuszczów rytualnych, 35 cent. od 1 kg margaryny i szmalcu. To też w naszym kraju nie możnaby postawić innej tezy, gdyż obciążenie jednego tylko gatunku stałego tłuszczu jadalnego, z pominięciem innych, spowodowałoby daleko idące nadużycia, nierównomierność obciążeń produkcji i te wszystkie zgubne konsekwencje, jakie są prostym wynikiem faworyzowania jednej z dwóch pokrewnych dziedzin produkcji.

Propozycja reglamentacji przywozu surowca, służącego zarówno do działu spożywczego jak technicznego przemysłu tłuszczowego (stałe tłuszcze roślinne) — po głębszej rozwadze nie znalazła uznania nawet wśród przedstawicieli sfer rolniczych, którzy doceniają wagę przemysłu techniczno-tłuszczowego i nie chcą stwarzać mu dalszych jeszcze utrudnień.

Po szczegółowem rozważeniu sprawy zaopatrzenia rynku wewnętrznego w łój — stwierdzono jednomyślnie, że krajowa produkcja pokrywa zapotrzebowanie w niewysokim tylko stopniu i wobec tego nie należy stwarzać żadnych dodatkowych trudności przy imporcie zwierzęcych tłuszczów technicznych z zagranicy.

SPRAWOZDANIE BANKU POLSKIEGO ZA R. 1932

IX Sprawozdanie z działalności Banku Polskiego charakteryzuje się, jak zawsze, celowem zgrupowaniem i dokładnem opracowaniem materjału. Sprawozdanie to jest zazwyczaj syntetyczną oceną konjunktury za ubiegły rok gospodarczy i choćby dlatego zasługuje na bliższe zapoznanie się z niem.

Ze sprawozdania podajemy następujące najcharakterystycznejsze dane: zbiór żyta w r. 1932 wyniósł 61,1 milj. q, przewyższając o 7,2% zbiór w r. 1931; zbiór pszenicy wyniósł 13,5 milj. q i był niższy przeszło o 40% od zbioru w r. 1931. Ceny żyta na giełdzie warszawskiej w r. 1930 wyniosły przeciętnie 23,7 złotych za 100 kg, w r. 1931 — 21,9 złotych, w styczniu 1932 — 26,3 zł, w grudniu 1932 — 15,1 zł.

Przeciętna miesięczna produkcji węgla kamiennego w Polsce wyniosła: w r. 1930 — 3.127 tys. tonn, w r. 1931 — 3.189 tys. tonn, w r. 1932: w I kwartale — 2.409 tys. tonn, w II kwartale — 2.120 tys. tonn, w III kwartale — 2.396 tys. tonn. Ogólny wskaźnik cen hurtowych, przyjmując za 100 stan z r. 1927, wyniósł: w r. 1930 — 76,2, w r. 1931 — 66,4, w marcu 1932 — 63,8, w grudniu 1932 — 56,2.

Obieg pieniężny na koniec grudnia wyniósł: w r. 1930 — 1.569,2 milj. zł., w r. 1931 — 1.459,7 milj. zł., w r. 1932 — 1.325,2 milj zł.

Pokrycie kruszcowo-walutowe biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku Polskiego wyniosło: w grudniu 1931 — 48,09%, w grudniu 1932 — 45,02%.

Dochody brutto Banku Polskiego wyniosły w roku sprawozdawczym 62 milj. złotych, w porównaniu z rokiem poprzedzającym zmniejszyły się o 15,5 milj. złotych. Koszty handlowe spadły z 34,4 milj. zł. do 33,5 milj. zł. Czysty zysk za r. 1932 wyniósł 12,2 milj. zł.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie zaczęła produkcję nowego krajowego nawozu fosforowego, który został wypuszczony na rynek pod nazwą „Supertomasyny". Charakterystyczną cechą supertomasyny jest rozpuszczalność soli kwasu fosforowego nietylko w kwasie cytrynowym, lecz również w solach kwasu cytrynowego, mianowicie w cytrynianie amonu. Produkcja supertomasyny opiera się na stapianiu w piecach elektrycznych fosforytów z topnikami alkalicznemi. W ostatecznym wyniku nowa metoda postępowania daje złożony fosforan, w którym na jedną część kwasu fosforowego przypada (jak w tomasynie) dwie części związanego wapnia. Fabryka w Chorzowie produkuje supertomasynę w dwóch gatunkach: normalną 16%-ową zawierającą ok. 30% wapna, i wysokoprocentową o zawartości 21 — 22% P_2O_5 i ok. 40% wapna. Supertomasyna zawiera poważniejsze ilości wapna, co ma szczególne znaczenie w wypadku stosowania jej na glebach ciężkich, zlewnych i mających tendencję do zakwaszania.

— — —

Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego w Będzinie donoszą nam, że rozpoczęły normalną produkcję chlorku cynku w płynie, w proszku i w stanie stopionym.

III ZJAZD CHEMIKÓW POLSKICH

Obok sum, które wpłynęły do kasy Polskiego Towarzystwa Chemicznego od firm i osób, ogłoszonych w poprzednim numerze „Wiadomości Przemysłu Chemicznego", zostały wpłacone następujące dalsze ofiary na cele III Zjazdu Chemików Polskich:

Państwowa Wytwórnia Prochu w Pionkach . . . . zł. 500
Gazownia Miejska w Warszawie . . „ 200

Komitet Wykonawczy III Zjazdu Chemików Polskich zwraca się za naszem pośrednictwem do wszystkich firm i osób, którym rozwój chemji polskiej leży na sercu, o składanie dalszych subsydjów na rzecz organizacji Zjazdu.

ZBĘDNE STATYSTYKI

Sprawa przeciążenia przedsiębiorstw przemysłowych różnorodnemi żądaniami danych statystycznych, kierowanemi przez rozmaite instytucje rządowe i samorządowe, nie przestaje być wciąż aktualna. Zrzeszenia gospodarcze walczą wprawdzie już oddawna o uproszczenie statystyk żądanych od przemysłu iześrodkowanie ich w Głównym Urzędzie Statystycznym, celem uniknięcia wielokrotnego zwracania się o te same dane ze strony różnych instytucyj. Nadto starają się przeciwdziałać zbędnym zapytaniom, nieusprawiedliwionym żadnemi względami praktycznemi, jako też niejasnej redakcji wielu kwestjonarjuszów. Wszystkie te zabiegi nie zdołały jednak całkowicie zapobiec zdarzającym się wciąż jeszcze wypadkom zwracania się do przemysłu z niepotrzebnemi zapytaniami, co stanowi dotkliwy ciężar w okresie, gdy na skutek kryzysu przedsiębiorstwa ograniczyły swoje aparaty wykonawcze. W tym stanie rzeczy konieczne jest ponowienie starań o uporządkowanie stosunków. Celem zilustrowania faktycznej sytuacji, prosimy zrzeszone przedsiębiorstwa chemiczne o nadesłanie w możliwie krótkim czasie pełnego wykazu obowiązków statystycznych, ze szczególnem uwzględnieniem tych kwestjonarjuszów, które przybyły w okresie ostatnich dwóch lat, jako też o nadesłanie odnośnych formularzy.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Aczkolwiek od czasu wydania pierwszego dekretu normującego w niepodległej Polsce pomoc lekarską na wypadek choroby, upływa zgórą lat 12, to jednak pomoc monopolowych terytorjalnych Kas Chorych jest nadal przedmiotem coraz to szerszego niezadowolenia.

To też na czasie jest ciekawa broszurka Ligi Pracy p. t. „Dalsze marnotrawstwo w Kasach Chorych" pióra Inż. B. Nawrockiego, oświetlająca w sposób objektywny zagadnienie pomocy lekarskiej.

Z treści II Ankiety o Kasach Chorych, opra-

cowanej przez wybitnego znawcę prawidłowej organizacji, Inż. B. Nawrockiego, jasno wynika iż zarówno dotyczasowa wysokość składek na rzecz Kasy Chorych, jak i stawka przewidziana w nowej ustawie znacznie przewyższają istotną wartość świadczeń tychże Kas na rzecz ubezpieczonych. Dowodzi tego następująca tabelka:

Koszt pomocy lekarskiej wynosi w % % dochochodu ubezpieczonego:

w Kasach Chorych	6,5% do 8%
w Mag. Warszawy	3,3%
w Banku Polskim	4,21%
w Gminie Krakowa	4%
w P. K. P.	2,47%
w P. K. O.	1,8%

Stąd wynika wniosek, iż zarówno obecna jak i przewidziana w nowej ustawie wysokość obciążenia dochodu społecznego na rzecz terytorjalnych Kas Chorych nie znajduje uzasadnienia w rzeczywistej wartości świadczeń na rzecz Kas Chorych.

Autor dochodzi do wniosku, iż przymus ubezpieczenia powinien obejmować tylko tych, którzy naskutek słabości gospodarczej i niewyrobienia gospodarczego nie są w stanie samodzielnie zabezpieczyć sobie należytej pomocy lekarskiej. Dalej dowodzi, iż konieczne jest zniesienie monopolu opieki lekarskiej, przywrócenie zlikwidowanej już ekonomicznie i taniej pracującej formy opieki lekarskiej, nielikwidowanie istniejących zastępczych form opieki lekarskiej na rzecz kosztowniejszych monopolowych Kas.

Broszurka „Ligi Pracy", oświetlając w sposób rzeczowy zagadnienie pomocy lekarskiej, stanowi bardzo ciekawy przyczynek do kwestji etatyzacji lecznictwa w Polsce i jest tem cenniejsza, iż wywody swe popiera argumentami zaczerpniętemi z życia.

Nakładem Izby Handlowej Polsko-Łacińsko-Amerykańskiej w Warszawie ukazał się w języku hiszpańskim almanach p. t. „Polonia Contemporanea". Wydawnictwo to, opatrzone wielką ilością ilustracyj i zestawień, zawiera rozdziały dotyczące polskiej geografji, historji, organizacji politycznej, organizacji wojskowej, wyznań, oświaty, kultury, rolnictwa, bogactw leśnych, bogactw kopalnych i przemysłu, monopolów państwowych, handlu, kooperatyw, komunikacji, finansów, organizacyj gospodarczych, wreszcie wiadomości dotyczące Polonji południowo-amerykańskiej.

Aczkolwiek zbyt wielki może nacisk położony jest w almanachu na stronę kulturalno-artystyczną naszego życia współczesnego, ze szkodą części gospodarczej — jednak wydawnictwo „Polonia Contemporanea" zasługuje na uwagę, jako jedyny bodaj celowo pomyślany i konsekwentnie zredagowany informator o Polsce dla krajów o języku hiszpańskim.

KRONIKA

Dn. 9 marca r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego. Na posiedzeniu tem przyjęto do wiadomości zatwierdzone przez Komisję Rewizyjną zestawienia rachunkowe za rok 1932. Ustalono ostatecznie, że ogólne zebranie członków Związku odbędzie się dn. 8 kwietnia r. b. o godz. 5-ej ppoł. w pierwszym i 5 min. 15 w drugim terminie. Porządek obrad obejmuje następujące sprawy: 1) Zagajenie, 2) Wybór przewodniczącego zebrania, 3) Sprawozdanie z działalności Związku za r. 1932, 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, 5) Uzupełniające wybory do Zarządu Związku, 6) Wybór Komisji Rewizyjnej, 7) Wolne wnioski. Po zakończeniu formalnej części zebrania, o godz. 6-ej ppoł. odbędzie się wykład Prof. Uniwersytetu w Berlinie, Dr. H. Grossmanna, na temat chemji ekonomicznej. Specjalne zawiadomienia o tem zebraniu zostaną przesłane, stosownie do przepisów statutowych, wszystkim członkom Związku listami poleconemi na dwa tygodnie przed zebraniem.

Poza omówieniem spraw walnego zebrania, Zarząd Związku zajął się na posiedzeniu w dn. 9 marca szeregiem spraw bieżących; zatwierdził mandaty reprezentowania Związku Przemysłu Chemicznego przez p. Inż. Józefa Pietruszyńskiego na terenie Komisji oddymiania miast oraz Międzywojewódzkiego Komitetu ochrony rzek przed zanieczyszczeniem, oraz przez p. Inż. Józefa Milewskiego — na terenie tegoż Komitetu Ochrony Rzek.

Związek Przemysłu Chemicznego zapytywany jest częstokroć o materjały ilustracyjne, dotyczące życia gospodarczego naszego kraju. Ostatnio np. otrzymaliśmy zapytanie z kół profesorskich belgijskich, gdzie powstało zamierzenie przygotowania filmu dydaktycznego o Polsce, z szerszem uwzględnieniem strony gospodarczej. Omawiana jest również sprawa stworzenia filmu dydaktycznego o Polsce w celach propagandy zagranicznej, w szczególności na terenie amerykańskim. Prosimy przeto zrzeszone przedsiębiorstwa o dostarczenie szczegółowych wyjaśnień, jak się przedstawia ta sprawa na terenie poszczególnych fabryk, czy posiadają one jakikolwiek dorobek pod tym względem, i w jaki sposób materjał ten mógłby być wykorzystany w celach propagandy ogólno-gospodarczej.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 14 z dn. 8 marca r. b. ukazało się pod poz. 93 Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22 lutego 1933 w sprawie przywozu na obszar Rzeczypospolitej towarów zagranicznych z kontyngentu gdańskiego.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenir, towary takie będą uważane za legalnie przywiezione na obszar Rzeczypospolitej, jeżeli będą na terenie wolnego miasta należycie obrobione lub przetworzone. Pod tem pojęciem rozumieć należy towary, w których conajmniej 50% przypada na koszty robocizny, dokonanej na terenie Gdańska i koszty surowców lub półfabrykatów, pochodzących z polskiego obszaru celnego. Stwierdzenie tych okoliczności leży w kompetencji władz skarbowych, właściwych miejscu, gdzie znajduje się odpowiedni towar.

Rozporządzenie weszło w życie dn. 15 marca r. b.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450	zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170	„
„ „ czysty 99%	300	„
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	„
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,54	„
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69	„
Azotan amonu	100	„
Azotyn sodowy	120	„
Benzol handlowy 90%	80	„
„ czysty	92	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50	„
* Boraks	110—125	„
Chlorek cynku 50° Bé	40	„
Chlorek wapna bielący	330,6	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	800	„
„ „pro narcosi“	1,800	„
Eter siarkowy	390	„
* Fenol czysty	265	„
Formalina 40%	270	„
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275	„
* „ techniczna 85/88%	175	„
* Karbid granulowany	75	„
Karbolineum	29,75	„
Klej kostny	205	„
Klej skórny	275	„
Krezol	128	„
Kwas azotowy tech. czysty za 100% HNO_3	93	„
Kwas mrówkowy 85%	241	„
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37	„
„ solny 19°/21° Bé	12,25	„
Kwas octowy techn. 30%	100	„
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15	zł.
„ rogowa 13/14% N_2	—	„
Naftalin surowy prasowany	28,00	„
„ czysty w łuskach	52,50	„
Octan sodu	120	„
„ ołowiu	215	„
Oleina zwierzęca destylat	190	„
„ „ saponifikat	180	„
Oleum 20%	19,24	„
Olej lniany	132	„
* Potaż kalcynowany 90/95%	120	„
* Potaż żrący topiony 88/92%	140	„
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	9,75	„
Smoła preparowana	17,50	„
Saletra potasowa	130	„
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	65	„
* Saletra sodowa przem. raz rafinowana	90	„
Saletra sodowa podwójnie rafinowana	100	„
Siarczan amonu	29,65	„
* Siarczan miedzi	110—125	„
* Siarczek sodu 60/62%	60	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska krystaliczna	7,00	„
Stearyna	160	„
Superfosfat 16% par. Warszawa	10,72	„
Toluol czysty	105	„
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. 25% NH_3	60	„
Żelatyna techn.	400	„

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI — Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11